СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL. — Ч. 142. — Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 20 червня 1932.

VOL. XL. — No. 142. — Jersey City, N. J., Monday, June 20, 1932. — THREE CENTS.

ПАЛАТА ПОСЛІВ ЗА СВІТОВУ ЕКОНОМІЧНУ КОНФЕРЕНЦІЮ

ЛИШЕ 24 КОНҐРЕСМЕНИ ПРОТИ ПРОПОЗИЦІЇ СОМЕРСА.

ВАШИНҐТОН. — Палата послів ухвалила 235 голосами проти 24 резолюцію конґресмена Сомерса, яка заявляється за скликання міжнародньої конференції для розглянення економічного стану світа та шукання способів зарядження економічній і монетарній кризі.

Проти цеї резолюції повів завзяту кампанію конґресмен Мекфеден, але його заходи не повелися.

Резолюція Сомерса не піде до сенату. Її сейчас відішлють президентови Гуверови як рекомендацію.

СЕНАТ ПРОТИ БОНУСА.

ВАШИНҐТОН. — Сенат відкинув 62 голосами проти 18 бонусовий законопроєкт, на підставі якого уряд мав би видати нових грошей на 2 міліярди 400 міліонів долярів для перемінення ветеранських бонусів на готівку.

Підчас дебати під конґресом зібралися були величезні маси ветеранів, яких число рахували на 100,000 душ. Та всетаки сенат рішив проти них.

РЕПУБЛИКАНЦІ ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО КАМПАНІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Як републиканська конвенція розїхалася, то провід над кампанією обняли сейчас приятелі Гувера. Президент скликав зараз засідання свого кабінету та приказав йому звертати бачну увагу на біжучі економічні справи. Він остеріг їх перед небезпекою, що прогибіцію можуть затьмити інші, важніші справи.

ДЕМОКРАТИ ПРИҐОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО СВОЄЇ КОНВЕНЦІЇ.

ШИКАҐО. — Саля, в котрій відбувалася конвенція републиканської партії, зміняє свій вигляд, бо з неї здирають усі прапори й написи цеї партії, а на їх місце ставлять прапори й написи демократичної партії, яка збирається в цій самій салі 27 червня.

Вже в найближчу середу кождий кандидат на номінацію з боку демократичної партії буде мати тут своє бюро. Демократи кажуть, що їх конвенція буде цікавіша, як републиканська. Сподіваються передовсім цікавих дебат у справі плятформи, головно прогибіції, а ще більше в справі кандидатів.

СТРАШНИЙ ВИБУХ НА НАФТОВІМ КОРАБЛІ.

МОНТРЕАЛ (Канада). — Ряд вибухів знищив тут великий сухий док Викерса та нафтовий корабель „Сімбелін", котрий там був у направі. Через вибухи згинуло богато робітників, занятих направою, та пожарників, що по перших вибухах прийшли на гашення вогню. Досі знайдено десять трупів. Бракує 17 людей, які мабуть теж погинули.

Кажуть, що причиною вибуху була нюта (ривет), яка розігрілася підчас заклепування.

НОВИНИ З ХЕМІЧНОГО КОНҐРЕСУ.

КОРНИНҐ (Ню Йорк). — Члени конвенції Американського Інституту Хемічних Інжинірів відвідали місцеву фабрику скла, де їм демонстрували ріжні новини, як наприклад автоматичне видування скляних електричних лямпочок зі скорістю 70 лямпок на секунду. Це має бути найскорший фабричний механізм у світі. Лише дві того роду машини є в світі.

Збірник, з якого йде скло до цеї машини, може помістити пятьдесять тон скла на день.

ПРИГОТУВАННЯ ДО ПРИВИТАННЯ СЛАВНОЇ ЛЕТУНКИ.

НЮ ЙОРК. — Товариство Жінок-Ґеоґрафісток постановило вручити пані Потнем з нагоди її приїзду до Америки медалю Товариства за її перелет через океан.

Нюйорська Ліґа Професіональних Жінок, яка дає для пані Потнем бенкет, сподівається мати на ньому тисячу гостей.

Пані Потнем має приїхати до Америки на кораблі „Іль де Франс" у понеділок.

З Ню Йорку вона поїде до Вашинґтону, де її мають декорувати медалею конґресу.

ОБПЛИВ ЗЕМЛЮ НА ВІТРИЛЬНОМУ КОРАБЛІ.

НЮ ЙОРК. — До місцевого порту приплив невеличкий вітрильний кораблик типу скунера, відбувши подорож довкола землі. Власник корабля і його моряк Едвард Маелс думає, що правдива плавба є тільки на вітрильному кораблі.

Маелс має 54 роки та збудував цей корабель сам. Він виплив на ньому з Ню Йорку 29 серпня 1928 року. Поплив наперед до Бермуди, а відтак все на схід. На Червоному морю корабель загорівся. Маелс з трудом уратував своє життя. Та не зразився цею пригодою; збудував другий такої самої величини, і на ньому докінчив свою дорогу довкола світа. Корабель має всього 37 стіп довжини.

КРУТІЙСТВО З АВТОНОМІЄЮ ДЛЯ ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Спеціяльний міністеріяльний комітет чехословацького уряду займався недавно справою надання автономії для Закарпатської України. Міністерство внутрішніх справ виготовило вже проєкт закона, який не вводить повної автономії, тільки приготовляє її введення.

Реалізація повної автономії на Закарпатській Україні, на думку офіціяльних кол, покищо неможлива, бо така автономія потягає за собою цілу низку фінансових чинитьб, які цій країні тепер, мовляв, не під силу. Автономію можна покищо зреалізувати тільки в церковній та мовній ділянці, а не в культурній, бо цей край не в силі удержати шкіл із власних фондів.

ЖЕНЯЧКА ПОЛЬСЬКОГО ДИПЛЬОМАТА.

В ротшільдівській синаґозі в Парижі відбулося перед кількома днями вінчання радника польського посольства в Парижі, Анатоля Мільштайна, з донькою барона Роберта Ротшільда. Свідками жениха були міністер заграничних справ Залеський і польський посол Хлаповський. Віно доньки Ротшільда складається з палати в Парижі, 5 міліонів франків готівкою і річна рента у висоті 1 міліона франків. Зачувати, що А. Мільштайн буде встановлений представником Польщі в Союзі Націй на місце помершого Сокаля. Анатоль Мільштайн походить із старої хасидської родини в Польщі. Один його брат, Тома, жиє в Томашові, а другий, Шмуль, приняв християнство, назвався Станиславом Мілецьким і оженився з донькою одного польського дідича.

НАПАД НА ЧИТАЛЬНЮ „ПРОСВІТИ".

Виладовуючи патріотичний настрій, призбираний в обході 3-го мая, Поляки в ночи з 4. на 5. травня ц. р. повибивали всі вікна в читальні „Просвіти" в Ігровиці, пов. Тернопіль. З 20 шиб осталися цілими ледви 4 малі горішні. Шиби вибивано не камінням, а палицями, рівночасно у всіх пятьох вікнах. Повідомлено місцевий постерунок поліції, одначе при пануючих відносинах — без надії на викриття винуватців.

ЗАКРИВАЮТЬ КООПЕРАТИВИ.

В кооперативах у Посяєві, Мнишині і Тудорові на Рівенщині поліція перевела трус і хоч не знайшла нічого, закрила й опечатала їх. — В Рівному опечатано крамницю кооперативи Українського хліборобсько-торговельного Т-ва під закидом протидержавної діяльности. Наслідком того відбулися загальні збори кооперативи й перевибрано всіх членів управи і надзірної ради. Це задля ратування кооперативи.

СМЕРТЬ ВІД ГРАНАТИ.

У Вибранівці, пов. Бібрка, в будинку поліційного постерунку сталася трагічна подія, якої жертвою впав 18-літній Владислав Дмитрів. Він пішов на під, щоби зробити там порядок, і знайшов там під скринею гранату. Орудував нею так неосторожно, що спричинив вибух, який убив Дмитрова і знищив цілий стрих.

АЖ ТЕПЕР ЗНАЙШЛИСЯ ДВОМОВНІ ПЕРЕПИСНІ АРКУШІ.

Як знаємо, підчас останнього загального перепису населення 9. грудня 1931 р. були видрукувані для земель з українським населенням двомовні переписні аркуші й Українці, маючи на це право, домагалися від списових комісарів виповнювання за них аркушів двомовних. Але в багатьох місцевостях таких аркушів не було навіть на показ, або як і були, то в дуже мінімальній скількости, так, що для всіх не вистарчило й Українці, хоч протестували, підписували аркуші лише в польській мові. На домагання двомовних друків комісарі все відповідали, що „нема, не пписалі" і т. п. Було на цю тему багато суперечок, але, як кажуть, трудно: боячись кар, більшість не робила особливого спротиву.

І щож думаєте? В Луцьку в деяких споживчих і кольоніяльних склепах появились, як макулятура, цілі стоси двомовних (в польській і українській мові) аркушів, у які Жиди загортають мило, селедці і т. п. Звідки взялись ці друки аж тепер — покищо вияснити не вдалось.

ЖІНКА ЧИ АҐЕНТ ДПУ?

В Токіо розігралася драма, що схвилювала всю столицю Японії. Один із вищих урядовців японського міністерства заграничних справ, Мурата, вбив свою жінку, родом Росіянку, Ольгу Кнорре. Вбита була, як показалося, радянською шпигункою. Арештований убивник зізнав, що познакомився з Кнорре в Тегерані, де був на дипльоматичній службі. Ольга Кнорре була тоді танечницею. Знакомство скінчилося тим, що Мурата, діставши відпустку, поїхав до Японії разом з нею як жінкою. В дорозі біля Баку Ольгу арештували органи ДПУ. Як пізніше Мурата довідався від своєї жінки, в ДПУ приневолили її під загрозою підписати зобовязання, що в Японії буде працювати як шпигунка в користь большевиків, після чого її увільнили. Є познаки, що Кнорре дійсно займалася після приїзду до Японії червоною розвідкою, однак її робота не мала особлившого успіху. Вкінці Мурата мав з жінкою розмову, в часі якої хотів дати їй відповідну грошеву суму, щоби вона вернулася до дому. Одначе предложена сума не вдоволяла жінку, що викликало між ними сварку, яка скінчилася вбивством. Мурата задушив свою жінку.

МІЛІЯРДОВІ ЗЛОВЖИВАННЯ В РУМУНІЇ.

В останньому часі викрили в Румунії нові митні зловживання, які відбувалися в порозумінні з урядовцями на шкоду державного скарбу. Дохоження викрили, що ріжні нафтові товариства цілими роками не оплачували вивозових оплат і зисками ділилися з урядовцями. Наслідком того державний скарб стратив поверх міліярд левів.

ЗЕМЛЯ ЗАСИПАЛА ДВІ ДІВЧИНИ.

У громадському глинищу у Свіжковичах, пов. Заліщики, завалилася земля і засипала дві дівчини: 18-літню Анну Бесагу та 20-літню Дорку Годовецьку. Обі постигла смерть від удушення.

ПШОДОВНІК ПОЛЬСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ ФАБРИКАНТОМ ФАЛЬШИВИХ МОНЕТ.

У Варшаві викрили велику фабрику фальшивих 2-золотівок. Головним фабрикантом, довкола якого гуртувалися коло 100 помічників, був бувший пшодовнік польської поліції, Бромберґ. Мав він фабрику цвяхів і фабричний льокаль разом з урядженням використав для фабрикації фальшивих монет. Бромберґ з товаришами випродукував і пустив в обіг через своїх аґентів кількасот тисяч двозолотових монет. Фальшиві монети мають добрий звук і ріжнилися від правдивих монет лише під оглядом ваги.

Поліція „накрила" фабрику в хвилині, коли вона була в повному русі. При роботі застали Бромберга і його найближчих помічників.

В звязку з тим поліція перевела 154 ревізії й арештувала 60 осіб.

„ЯПОНСЬКИЙ ВЕРБУНОК" НА ВОЛИНІ.

На Волині появилися в останніх часах обманці, що оголосили по селах і місточках вербунок добровольців до японської армії. Обманці виступали в одностроях, подібних до японських, оглядали добровольців немов лікарі і веліли платити собі по 10 до 35 долярів, залежно від того, до якого роду зброї хтось зголошувався. Після заплати доброволець діставав „перепустку" до Японії: мав їхати до Данціґу і там зголоситися в японській військовій місії, де мав дістати однострій, гроші на дорогу та шифкарту до Японії. Багато легковірних молодих людей далися зловити на ті обіцянки, випродали, що могли на кошти вербунку, але коли приїхали до Данціґу, переконалися, що впали жертвою обманців, бо там ніякої японської комісії нема. Сумне свідоцтво для страшних господарських відносин у краю, з якого мешканці раді втекти хочби й до Японії битися з Китайцями.

ІЗ ХРОНІКИ ДУШОГУБСТВ.

В селі Печихвостах, пов. Горохів, напав на 18-літню Ганну Дрон 21-літній Антін Розенбайдер, мешканець села Полюхно, знасилував її, а потім убив. Розенбайдера арештовано і передано судовій владі. — В селі Арестові, пов. Рівне, в коморі Каленика Кононщука знайдено останки близнят, уроджених його жінкою Лизаветою і закопаних з невідомої причини. Йде слідство. — В селі Жекля, пов. Ковель, біля хати Панаса Микитюка знайдено трупа мешканця тогож села, Якова Петруха. Хто забив, невідомо. Поліція веде слідство.

ПОЛЬСЬКІ ВЯЗНИЦІ ПОВНІ.

Статистика виказує, що в Польщі було минулого року 346 вязниць, з того 322 мішаних, 20 вязниць тільки для мужчин, 1 для жінок і 3 для малолітних. Всі ті вязниці можуть помістити 36,180 осіб. На основі обчислень в дні 1. січня ц. р. у всіх вязницях Польщі знаходилося 36,130 осіб, з того 32,966 мужчин і 3,164 жінок. Виходить, що тільки 50 місць у вязницях є вільних. Карних вязнів було 22,930, решта 13,200, були вязні слідчі. Із загального числа вязнів було 4,160 політичних.

МОСКВА БУДУЄ ЗАЛІЗНИЦЮ ДЛЯ ЛІПШОГО ГРАБЛЕННЯ УКРАЇНИ

МОСКВА (СССР). — Рада Народніх Комісарів ухвалила негайно розпочати будову залізниці з Донецького вугляного басейну впрост до Москви. Це спішне будування залізниці Москва мотивує так: „Для дальшого розгортання вугільної промисловости та металюрґії Донецького басейну УСРР, а також для забезпечення постачання палива й матеріялів усе більшій скількости заводів і фабрик Москви, центральних промислових районів та ЦЧО", рада Народніх Комісарів ухвалила розпочати поспішну будову залізниці для вивозу в Московщину українського вугля та залізничої руди.

Москва плянує закінчити цю залізницю 1 серпня 1933 року. Але вже тепер справа гальмується, бо як подають комуністичні ґазети, багато робітників, нанятих примусово на працю при залізниці, не зявляються. Крім того не достає 58 інжинірів та 192 помічників, які мають керувати працею на залізниці. Таксамо матеріял на будову залізниці підвозиться несвоєчасно й у далеко меншій скількости, ніж цього вимагає будова залізниці, згідно з виробленими плянами.

АНҐЛІЯ ЗА ЗНЕСЕННЯ ВСІХ МІЖНАРОДНІХ БОРҐІВ.

ЛЬОЗАННА (Швайцарія). — Після того, як льозанська конференція вирішила продовжити Німеччині мораторію до того часу, поки конференція не видасть остаточного рішення в справі репарацій, Мек Донелд в імени Анґлії заявив, що Анґлія стоїть за повну ліквідацію міжнародніх воєнних боргів, коли на це погодяться зацікавлені держави.

Ця заява Мек Донелда викликала гострі дебати між сторонниками знесення репарацій та міжнародніх воєнних боргів, а також між противниками. Дотепер ще остаточного рішення нема, бо мало хто з делеґатів на конференцію встиг висловити свою думку.

ЛЛОЙД ДЖОРДЖ ГРОЗИТЬ ІРЛЯНДІЇ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Міністер Томас у палаті послів заявив, що президент ірляндської незалежної держави, Імон Де Валєра, отверто сказав, що Ірляндія має далі боротися за повну незалежність Ірляндії, та обєднання її в одну републику з Ульстером (північна частина ірляндського острова). Уряд рішучо заявив Де Валєрі, що ніякий уряд Анґлії не погодиться на повну незалежність Ірляндії.

Ллойд Джордж перший раз виступив з промовою в теперішньому парляменті. Він говорив, як той, що підписав теперішній договір з Ірляндією, коли був міністром Великобританії. Ллойд Джордж з властивим йому патосом заявив, що Де Валєра не може на власну руку зміняти договір, чи не виконувати його в певних частинах. Коли Ірляндія захоче бути такою, як говорить Де Валєра, то їй доведеться видержати тяжку боротьбу з Анґлією. Не присягнувши на вірність англійському королеви, тепер Ірляндія не може післати свого представника на британську імперську конвенцію, куди нікого зпоза британської держави не допускають.

РОЗСТРІЛЯЛИ ІТАЛІЙСЬКИХ ТЕРОРИСТІВ.

РИМ (Італія). — У досвіта 17 червня фашистівська міліція, в присутности 500 фашистів, розстріляла Сбардельота та Бовоне за замах і підготовку замаху на життя Мусолінія. Фашисти кричали „За Мусолінія!"

ХОЧУТЬ РАТУВАТИ РУМУНІЮ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Уряд каже, що Франція готова дати Румунії позичку, щоб уратувати державу від повного банкроцтва, якщо ця позичка буде одобрена Ліґою Націй. Румунський представник у Лізі вже подав відповідну заяву до Ліґи.

Виплата утримання державним урядникам та армії далі затримана через брак грошей. Міністри ухвалили не брати платні, поки не поліпшиться фінансовий стан держави.

ЗНОВУ ПОВСТАННЯ В ФІНЛЯНДІЇ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС (Фінляндія). — Після першого більшого повстання фашистів, яке уряд здавив своєчасно, вибухло вже третє повстання фашистів, але в значно менших розмірах, ніж перше. Щойно цими днями зліквідовано повстання фашистів в одному далекому від столиці районі, як вибухло тепер третє повстання.

Повстанці арештували поліцію й замкнули її до вязниці та захопили в свої руки невеликий район. Уряд післав проти фашистів армію. Сподіваються, що й це повстання буде скоро вгамоване.

КОМУНІСТИЧНЕ ПОВСТАННЯ В ШВАЙЦАРІЇ.

ПАРИЖ (Франція). — З Ціріху зі Швайцарії повідомляють, що там комуністи затіяли були збройне повстання. Комуністичні боєві дружини місцями на вулицях вели жвавий бій з поліцією та міліцією. В кількох випадках вони збудували барикади.

Підчас бійки одного вбито, а яких 50 учасників перестрілки поранено. Комуністи розгромили й розграбили кілька крамниць.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СВАРКА МІЖ ГРАБІЖНИКАМИ

З Варшави й Букарешту телеґрафують про непорозуміння між Польщею й Румунією. Новинка досить сензаційна, бо від Польщі й Румунії всього іншого можна сподіватися скорше, як непорозуміння. Та всетаки непорозуміння є, і то навіть таке, що самий Пілсудський, котрий їздив до Румунії майже так часто, як на лічення, загнівався на Румунію так, що й кулаком в її напрямі вимахує.

Непорозуміння зайшло з приводу нової угоди між Румунією та Росією. В цій умові мали Румунія й Росія зобовязатися не зачіпати одна другу. Та Румунія домагалася теж, щоб Росія зреклася своїх претенсій до Бесарабії, яку Румунія окупувала як частину „Великої Румунії". Та московські большевики станули на становищи царських імперіялістів і кажуть, що Бесарабія це „руська земля" та що вони її не зрікаються. На те Румунія заявила, що вона на таких умовах договору з Росією не хоче.

Приготовляючи угоду, Румунія робила все в порозумінню з Польщею, своєю аліянткою, та з Францією, яка створила й держить їх як своїх сателітів. Румунія ждала, що Польща піддержить домагання Румунії та виможе на Росії уступку в користь Румунії. Та Польщі, видно, хочеться мира за всяку ціну й тому Пілсудський став напирати на Румунію, щоби вона уступила й підписала угоду з Росією на умовах Москви. Тепер Румунія погнівалася на таку нельояльність Польщі й відмовилася підписати умову. На те Польща гнівається на Румунію та впевняє, що як Румунія не хоче угоди, то Польща зробить це сама .

Як скінчиться ця сварка, не знати. Правдоподібно покіпить, а відтак буде тихо. Польща, Румунія й Росія можуть дещо сваритися, але властиво вони природні союзники. Кожда з тих держав зграбувала Україну, а тих, що ограбили спільно, природно пре до союза проти ограбленого. Росія може дещо потягатися з Румунією за Бесарабію, але остаточно погодиться, бо знає, що Бесарабія ні російська, ні румунська, а українська земля, та що для Росії багато краще, як Бесарабію проковтне Румунія, якщо тільки Румунія погодиться, щоби Росія ковтала Велику Україну. Тесаме почування має Польща, яка теж є спільничкою Росії й Румунії до грабіжи українських земель. Тому й зовсім природно, що Росія, Польща й Румунія заключать пакт неаґресивности.

О. Сновида.

МІЖ МОЛОТОМ І КОВАЛОМ

В останній статі я говорив про новий відворот Сталіна. Він має ще одну цікаву сторону, на яку досі мало верталося уваги. А саме: останні декрети совітської влади (зменьшена „хлібна заготовка", вільні базарі і т. п.) викликані не лише острою крізою запровіянтування міст, **але й антисовітським рухом міського населення,** рухом, що повстав власне на тлі тої крізи. Іншими словами: **сталінський відворот має опріч своєї економічної, ще політичну сторону.**

Президент Масарик у своїх „Споминах" слушно зауважив, що російська революція знищила царя, але не знищила царату, який залишився, хоч і прибрав нові, большевицькі, форми. Білий цар — був політичним диктатором і головою церкви православної. Червоний цар — теж є й головою церкви (комуністичної) та політичним диктатором, але — крім того — ще й диктатором економічним. Як такий, укладає він, що, як і скільки має продукувати людність; як такий усталює він — як, що й скільки та людність має споживати. Щодо міського населення, то — як консументи — вся ця людність втягнена до примусових державних кооператив. Конституція, правда, не робить обовязковим належність до тих кооператив, але — робітник мусить до них належати, бо приватних купців нема (хіба що пачкарі), отже все, чого він потребує (їжа, одіж тощо), мусить він брати в кооперативах. Що там продається, які товари, якої якости й скількости — на те „свобідний пролетар" не має ніякого впливу, ані на ціни товарів. Всім завідує держава та величезний апарат бюрократів.

Ці „апаратчики" попросту знущалися як хотіли над біднею людністю, яка мусіла брати, що дають, або вертатися з порожніми руками і платити страшні ціни. При кінці квітня відбувся зїзд професійних союзів, і на нім наркомісар Рудзутак виступив з актом обвинувачення власне проти тих дрібних кооперативних диктаторів, які „ошукують" робітничу людність міста, несумлінно ставляться до покупців і т. п., а в наслідок того—казав комісар — **„несвідоме** робітництво обвинувачує державу, що то вона обдурює пролетаріят", не даючи йому конечних товарів і засобів поживи... Наміри комісаря були ясні: скермувати незадоволення робітництва на кооперативи. Але — чиж це робітництво не має рації, кажучи, що це держава його обдурює? Бо хтож є ті „апаратчики" кооперативні, як не урядники, партійці, призначені до того коли не партією, то державою? Бо хтож знищив приватну торговлю й запровадив примусову кооперацію, яка — на папері — постачає все, а на ділі — нічого?

Зрештою, що винні й „апаратчики", коли напр. на 20 травня на хлібодайній Україні засіяно ярого збіжа 9,576,000 га., цебто 50.1% плянованої площі, а минулого року — 13,877,000 га.? Таксамо й на Кавказі, на Поволжу і т. д. Але навіть і ці зменшені збори могли би дати щось для виживлення міської людности, колиб більшу частину їх не експропріювала совітська держава — для експорту, для пятилітки, для валюти, для китайських генералів, для „світової революції"...

Отже „несвідомі робітники" нарешті доглупалися, що коли вони не мають в кооперативах ні масла, ні мяса, ні убрання — то це **вина держави,** й вони зачинають голосно про це балакати та нарікати, що „їх одурила держава" — „своя" пролетарська держава!

Ось цього ферменту перелякався Сталін і ось чому видав він свої декрети про (приватну торговлю і т. п.) про які я писав в попередній кореспонденції, думаючи замилити пролетареви очі й відвернути від себе ростуче незадоволення. В царські часи, щоби скинути з себе відповідальність і відвернути від уряду гнів люности, все спихалося — на Жидів. Совітський уряд — спершу спихав вину за всі нещастя — на „перфідну Европу", потім на „кулаків", а тепер — на несумлінних „апаратчиків", себто на своїх же власних урядників! Але ця штука мабуть уже не вдасться. Населення хутко зачинає приходити до переконання, що за все відповідає божевільна система, яка — знищивши приватну ініціятиву — знищила добробут країни і населення; що **Росії потрібно — як і перед упадком царату — не реформ, а реформи — знищення диктатури.**

Досі до тої думки дійшли „куркулі" і „контрреволюціонери". Тепер — остоя совітського режіму, місто, пролетаріят зачинає думати таксамо...

Ось у чім величезне політичне значіння сталінських декретів. **Позиція диктатури зачинає хитатися не лиш на селі, але й у місті. А міське населення — завше є активніше і — хоч цьому і перечить тов. Рудзутак — свідоміше... Совітська держава опинилася між молотом і ковалом, між контрреволюційним селом і — досі вірним, а тепер ворохобним містом.** Положення, якому ніхто не буде завидувати.

ІТАЛІЙСЬКІ НОВИНИ

Коли пишу Вам, Рим гостює не зовсім звичайних гостей, всесвітніх героїв повітря, великих завойовників надокеанських просторів, що, як колишні великі моряплавці, відкривають для людського поступу й цивілізації нові необмежені можливости. Кожний з них зокрема є людиною сміливої ініціятиви, незломного духа, рідкого самопанування в хвилини найважливіших небезпек. Кожний з них зокрема доклав чималих зусиль розуму й волі для зближення Нового й Старого Світа, для подвоєння їх в одній спільній праці над розбудовою міжконтинентальних відносин. Тепер, з ініциятиви італійського міністра авіяції, п. Бальбо, що сам належить до нечисленної ще ґрупи трансатлянтійських героїв, зібралися летуни в Римі на інтернаціональний Конґрес для опрацювання спільними силами систематичного пляну боротьби з повітряним простором і часом. Ось Бравн, Артур Ґіттен Бравн, що перелетів Атлянтійський океан в 1919 р. разом з Алкуком, має сорок шість літ, сухорляве енерґійне обличча Шотляндця, освітлене приємною усмішкою з розумними вдумливими очима: він не тільки летун, але й інжинір. **Бравн мав щастя перший перелетіти океан, ніде не зупиняючись.** До нього було зроблено чотири інші спроби перелетіти океан, але лиш один Американець, Рід, перелетів щасливо з Америки до Европи та і то не відразу, а в три етапи; іншіж три спроби не були досягнені до кінця й серед них спроба Американця Ричардсона, що теж бере участь у Конґресі. Позатим мимоволі спиняємося на постаті адмірала Кутанґо, Портуґальця, що в 1922 р. перелетів океан з Лісбони до Бразилії: міцний, як дуб, дід шістьдесять трох років, ще горить молодечим завзяттям і рішучістю.

А там далі бачимо Еспанця Німенеця Мартина, героя „Єзус дель Ґранд Подер"; Німця Коля, що перший перелетів з Европи до Північної Америки; його земляка фон Ґронава; великих Французів Коста й Белонта, що облетіли цілий світ, перемогли всі моря й суходоли; славного Вилкинса, переможця полярних земель, що його імя творить цілу добу, і силу інших. Бракує лише Линдберґа, що в свойому великому щастю викликав, як казали в старовину, заздрість богів і мусів відмовитися від особистої участи в Конґресі, але прислав привітну телеґраму. Та тінь його слави все панує над присутніми, які нераз згадують його співчутливим словом. Бракують також два Угорці, Ендреш і Биттай, що загинули несподівано майже в самому Римі, перед натовпом, що зібрався витати й зустрічати великих гостей. Ендреш був великим патріотом свого народу і, разом з Мадяром, в свойому леті через океан на аероплянї, що називався „Справедливість для Угорщини", ризикував життям, щоби звернути увагу світа на необхідність перегляду мирових трактатів...

У свій час океан не захотів приняти великодушної жертви, а прикрасив героя лаврами перемоги. Але жертву всежтаки принесено — на вівтарі інтернаціонального Конґресу. В урочистому похоронному поході брали участь всі члени Конґресу, натовп Римлян та члени уряду на чолі з Мусолінієм. На римському аеропорті буде поставлений памятник героєви, а італійський уряд дарує угорському інший аероплян в заміну за утрачений при смерти Ендраша.

Але життя не може спинятися надовго над могилами навіть найбільших героїв. Життя мусить іти наперед і найбільшою пошаною памяти покійних, що кладуть життя за ідею, є — не спинятися в розпучливому болю, але продовжувати розпочате велике діло — з таким самим завзяттям, з такою самою вірою й віддатністю.

Конґрес розпочав і перевів намічені роботи й довго радив над тим, щоби встановити між новим і старим світом першу постійну почтову повітряну лінію. Після довгих нарад визнано, що для того вже існує повна можливість — бодай щодо південного Атлянтику.

Одночасно з трансокеанськими авіяторами гостюють у Римі ще й другі рідкі гості, цілком іншого характеру — турецькі міністри — Ізмет Паша та Тевфик Рушди бей. Перший — голова турецького уряду, другий — міністер закордонних справ. Вони мали в Римі зустріч незвичайну. Сам Мусоліні зустрічав Ізмет Пашу на двірці — ввічливість, якої він не вживав ще ні для кого. Без усяких трудноців — навпаки, з великою радістю — відновлено на пять років трактат італійсько-турецької приязни, а Мусоліні зазначив, що цей трактат є одною з найголовніших підстав для тревалости політичних відносин у східній частині Середноземноморського басейну. І коли ми згадаємо, що в тій східній частині Середноземноморського басейну лежить і наша Україна, то не можемо пройти мовчанкою цю нераз підкреслювану італійсько-турецьку приязнь, що знаходить небезпечну паралелю також у совітсько-турецькій приязні. Ненормальні світові відносини приводять до цілком ненормальних і несподіваних політичних комбінацій.

Евген Онацький.

В. Будзиновський.

ЯК ЧОЛОВІК ЗІЙШОВ НА ПАНА

(Оповідання).

(9)

Другої днини в годині дванацятій Стефан був на вулиці Осолинських. Хотів лиш придивитися, чи вона справді така гарна, як йому зразу видалася. Так він в своїй власній души виправдувався, коли перед годиною дванацятою виходив з хати. Його товариш, Петро, вийшов був чверть години раньше, отже Стефан не боявся, що буде сміятися з нього, або що буде за ним слідкувати. На вулици Осолинських побачив її і вони, як звичайно, перейшли попри себе так близько, що їх рукави отерлись о себе.

— Шельма, що день гарніша, — погадав Стефан.

Похнюпив голову і снувався без цілі по місті.

По обіді Стефан і Петро взялися знов до своїх скриптів. Читання Стефан звалив нині на Петра. Сам ляг на отаманці і, не слухаючи того, що Петро читає, порівнував... Порівнував школярку з Галькою. Чим довше порівнував, тим більше ставало йому ніяково. Нарешті подумав:

— Мабуть Полька, глупа гуска... Що про це думати! Зрештою не знаємося... Та я мушу дійти, що вона за одна. Бодай нехай знаю, за ким я так довго бігав.

— Стефане! — гукнув Петро. — Ти слухаєш?

— Слухаю, або що?

— Я гадаю, що ні. Чи не сниш ти любовні сни? Про котру думаєш? Школярка тепер тобі в голові, чи Галя? Не в пору зачав ти, небоже, ту авантуру. Це дуже непрактична річ, перед іспитом залюблюватися. Я тобі кажу, що як не возьмеш урльопу від дівчат, то й не думай сідати до іспиту. Ґрунтовно провалишся.

— Не говори багато! Читай далі, бо й так не багато часу!

Колиж бо мені здається, що ти дрімаєш, або твої думки при котрійсь дівчині...

*

По суботі, як то звичайно у нас буває, прийшла неділя. Стефан приїхав ранішним поїздом в провінції, де був на народнім вічу. Просто з залізниці пішов до каварні, переглянув часописи, пройшовся по місті і коло одинацятої години вертався до хати. На сходах заступив йому дорогу сторож і подав листа, кажучи:

— Ще вчера приніс експрес.

— Експрес... мені? — спитав Стефан, обертаючи і оглядаючи листа. — Як ви знаєте, що якраз мені? Кромі числа дому, на листі нема жадної адреси.

— Експрес, подаючи мені листа, описав вас докладно. Казав передати молодому бльондинови, з борідкою, що ходить в яснім убраню і жовтих мештах, курить зі срібної циґарниці. Хтож це інший, як не ви? В цій хаті лиш ви один такий.

Стефан сховав лист до кишені і пішов нагору. Докінчив для газети звіт про вчерашнє віче і аж тоді отворив листа:

„Поважаний Пане!" — читав по польськи. — „Бачу, що ви заінтересувалися моєю особою. А я? По що з тим скриватися! І ви зробили на мені не лихе враження. Я дуже радо побалакала би з вами. От так, щоби лиш побалакати. Біда лиш в тім, що ми не знаємося. Тяжко вам знайти спосіб познакомитися зі мною? Як лиш в тім перешкода, то я умощу вам дорогу. Напишіть мені, чи маєте охоту познакомитися зі мною. За те, що я важилася на такий ризиковний і в „порядній родині" непрактикований крок, зле мене не судіть. Що я винна, що маю охоту пізнати Вас, а іншого способу нема, бо ви, здається, не обертаєтеся в товаристві, з котрим жиє моя родина? Крім того я переконана, що не зачинаю з якимсь авантурником, а з чесним чоловіком, бо як би Ви були звичайний собі вітрогон, то були би мене давно зачіпили на вулици. Хоч я маю до Вас таке довіря, не зраджую покищо мого імени. Скажу аж тоді, як Вас вже добре буду знати".

„Моя адреса:

„А. А. А.

Львів, poste restante."

„P. S. На вулицю Осолинських більше не трудіться, бо у нас школа вже скінчилась і мене там вже не побачите. Я мою шкільну едукацію вже закінчила.

„Як схочете побачити мене завтра, себто в неділю, пройдіться в дванацятій годині по вулиці Міцкевича. Очевидно, до мене не приступайте!

„А. А. А."

Стефан глянув на годинник.

— Вже запізно! Пів до першої. Мені все влізе в дорогу якийсь дідько. Через дурне віче і ще дурнішу статтю я втратив таку добру нагоду. До завтра готова інакше надуматися!

Стаття, з таким трудом склеєна; стаття, на котру редакція нетерпеливо ждала; стаття, котра повинна була наробити багато шуму і заколоту між його політичними противниками; стаття, котра мала бути одним листком більше до вінця його слави; нарешті, стаття, через котру він спізнився на вулицю Міцкевича і не міг глянути дівчині вдячно в очи — та стаття... валялася дрібненькими куснями на землі.

Сів писати, не статтю, а лист. „Львів, дня..." зле, криве!

Подер папір і зачав другий раз.

— „Львів"... і то не добре!

Третий раз викаліґрафував дату уже цілком добре.

— „Найдорожча"... Ні! це заскоро!

Подер.

„Панно"... ні! і то зле. Готова думати, що її легковажу.

— „Високоповажана Панно"... а що далі?

Подер.

„Високоповажані"...

Подер. Вже й паперу не було. Вийшов на місто, купив ціле пудло листового паперу і зайшов до каварні. Випив дві чорні і зачав:

„Високоповажана Панно!

„Ах! чому я нині ще не можу назвати Вас по імени?! Питаєте, чи схочу прийти. Чомуж би ні! Як би Ви знали, які я муки терплю від тої хвилі, коли Вас перший раз бачив, то Ви були би так давно з письмом своїм не зволікали... Ті безсонні мої ночи!... Може вони раз уже минуться!... Не пощастило мені нині оглядати Вас. Будьте ласкаві, прошу Вас, визначіть мені сходини, коли і де хочете. Я в кождій хвилі на Ваші услуги. Лиш молю і благаю Вас, не отягайтеся довго, бо гину з нетерпеливости. Тисяч разів цілую руки і остаюся з глибоким поважанням.

„Стефан Порубальський,
вулиця Сапіги ч. 23."

Заадресував і вибіг на вулицю. При почтовій скринці задержався.

— Ні, не тут. Занесу на головну почту.

По дорозі став міркувати, чи не написав якої дурниці.

— Варто би ще раз прочитати.

Роздер коверту. Прочитав раз, другий і тертий. Не дуже був одушевлений плодом своєї фантазії.

— Цілком глупий лист, — сказав до себе голосно. Штубацький. Висміє мене.

Подер лист на кусники і пустив з вітрами. Вступив на почту і написав коротко другий:

„В. Поважана Пані!

„Згода. Прошу визначити місце і час. Жду нетерпеливо на відповідь.

„З поважанням,

„Стефан Порубальський

„Вул. Сапіги ч. 23."

Заадресував і кинув до скринки.

*

Пані Дичковська зі своєю Клявдзею і Галею були сьогодня на Високім Замку. Стефан сидів дома. На другий день вони були на виставі. Стефан сидів дома. Коли Петро ішов на виставу і спитав Стефана, як виправдати його, він відповів:

— Скажи, що мене живіт болить. Як не хочеш, то скажи, що я пишу дуже пильну статтю.

Лишившися дома, став вибубнювати скрипти з таким завзяттям, як би завтра сідав до іспиту.

— Завтра повинна прийти відповідь на мій лист, — думав.

Цікавість, чи від школярки прийде лист, чи ні, так його морочила, що не міг цілу ніч спати. Всную аж по четвертій рано. В девятій годині Петро будить його криком:

— Вставай! Кава вистигне.

Стефан взяв каву до ліжка, випив і ляг назад; ще й обернувся на другий бік. В тій хвилі скрипнула клямка. Стефан схопився, та це увійшов служащий, не вижиданий листонос.

Петро зачав читати скрипти.

— Не читай голосно, бо я хочу ще трохи спати.

Стефан лиш будьтоби спав. Він ждав на листоноса і вслухувався в кождий шелест, який доходив з коридора.

— Що за біда? — думав. — Вже минула десята, а листоноса ще нема. Хіба вже не прийде. Не відповіла. Зажартувала собі з мене...

Вприв так, що сорочка прилипла до тіла. Доходила вже одинацята, як виліз з ліжка. Заки умився і викурив папіроску, минула одинацята.

— Що таке, що листонос не приходить? — сказав голосно. — Нині жду на лист.

— Був і приніс — відповів Петро. — Є аж три листи. Всі лежать на столі.

Стефан прискочив до стола і кинувся на них як голодний ворон на падлину, питаючи:

— Чомуж ти не сказав мені, що до мене є листи? Коли прийшли?

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ ТА АМЕРИКАНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО.

Збулася довголітня мрія енерґійних поступових одиниць про Зізд Українського Зорґанізованого Жіноцтва Америки. Жіночий Конґрес спокійно працював три дні й успішно закінчив свої наради. Сьогодня це є доконана річ.

Сьогодня український загал Америки та український нарід взагалі придбав, збагатився ще на одну підпору, ще на один чинник у своїх змаганнях за свої ідеали.

І хоч в дійсности українські жіночі орґанізації існували тут від кількох літ з розбіжними завданнями місцевого значіння, то пре́гно Союз Українок Америки народився щойно по першім жіночім Конґресі з одноцільним завданням загального значіння. Подія важна, подія, яка має далекосяглі наслідки та вплив на національне, культурне й виховуючо-творче життя наших днів.

Сьогодня річ ясна, що українське жіноцтво Америки здібне і має хист та потрібний запал до орґанізованости. В своїй масі воно криє характерні одиниці, інтелектуально підготовлені, зі скритою енерґією, криє характери ідейні та здібні до витвору цінностей на користь суспільству. Жіноцтво має упертий, невтомний і не без дипльоматичних нахилів провід. Сім років підготовчої тяжкої праці та недавній Конґрес, його характер і дух є доказом цього та запорукою, що Союз Українок Америки може і повинен вступити на шлях масової орґанізації українського жіноцтва в Америці.

Ясна програма Союза, вага його завдань, ідейний порив та успіх Першого Жіночого Конґресу повинні змусити в першу чергу кожду Українку перевірити своє відношення до орґанізації, скритикувати своє поступовання до неї та свою байдужність перемінити в чинну, або моральну підтримку та поміч.

Нема жадного сумніву, що будуччина належить до Союза Українок Америки. Себто нема сумніву, що Союз розростеться в могучу орґанізацію, поширить свої відділи по всіх закутках американської землі, де тільки жиють Українці з живим духом; скріпиться економічно та удосконалить карність. І хочеться вірити, що завдання, започатковані на Першім Жіночім Конґресі, будуть переведені в життя.

Зі зростом орґанізації зросте її вплив і значіння серед українського та американського суспільства безпосередньо, або через звязок з іншими орґанізаціями.

Союз Українок Америки безперечно зробить заходи до навязання, скріплення та поширення звязків серед американського загалу та орґанізацій. Коли Союз Українок Америки приступить як повноправний член до "National Council of Women of U. S. A. Inc., що є річ певна згідно з постановою Конґресу, то це буде безпосередній звязок Українців з пливовою частиною американського зорґанізованого суспільства.

Mrs. Harold Vincent Milligan, Executive of National Council of Women of U. S. A., Inc., як гість на обіді в Комодор готелі, в своїй привітній промові до делеґаток Конґресу ясно та виразно зазначила, що Союз Українок Америки є пожаданий в рядах цієї орґанізації. Отже українське жіноцтво може цілком певно розраховувати на моральну, технічну, юридичну чи якубудь іншу поміч і пораду з боку цієї великої американської жіночої пятьміліонової орґанізації.

Щож українське жіноцтво віддасть, чи яку вкладку зробить до скарбниці здобутків зорґанізованого жіноцтва Америки?

Перш завсе воно понесе свою українську душу, її барву, доброту та гнучкість. Воно понесе українську народню культуру, її скарби, пісню, танок, мистецтво. Воно понесе добре імя, славу та героїзм свого народу та його найліпших синів і дочок. Воно понесе свою тугу та любов до Краю своїх батьків і дідів. А головно, воно понесе свою щиру працю і тільки нею завоює відповідне становище та признання для себе, української культури та українських ідей.

Mrs. Harry M. Bremer, Executive of the National Board of the Young Women's Christian Association of the U. S. A., казала до делеґаток Конґресу на томуж таки обіді, що „вашої культури американський загал не знає. Ви приїхали до цього краю, привезли з собою свої скарби, але тримаєте їх для свойого власного вжитку. Тіж одиниці, або ґрупи американського суспільства, які мали нагоду запізнатися з вашими цінностями при якійсь оказії, є захоплені та віддають їм належне признання й високу оцінку. Отже не тримайте своїх народніх скарбів тільки для себе, для свого оточення та приватного вжитку. Віддайте їх і для інших, винесіть їх на широке русло американського життя та вложіть їх до спільної скарбниці американської молодої культури".

По думці шановної пані Бремер скарби української культури цілком слушно та пожадано могли би бути прищеплені в американських школах і виховуючих установах. Українська мова могла би викладатись, принаймні для українських дітей, нарівні з іншими мовами. Тільки треба зорґанізовано та уперто домагатися цього перед кермуючими чинниками американського суспільства. Українці несуть повинности та платять податки державі так, як і інші, тому цілком слушно мають домагатися своїх прав нарівні з іншими членами американського загалу.

Ці спостереження жінки-Американки, провідниці, яка призналася, що вона сама донедавна не знала про українську культуру, її цінности, для нас, Українців, надзвичайно вартні та є особливої ваги. Видно, що родовита Американка цінить наше добро більше, ніж ми самі. Видно, що вона надає нашому зорґанізованому жіноцтву більше значіння, ніж самі таки наші жінки. Вона розуміє, здає собі ясно справу, що українське зорґанізоване жіноцтво є той середник, через який українські цінности можуть бути набуті американським суспільством при відповіднім заосмотренні. Для нас же є це тільки пожаданим і корисним, бо цей середник рівнобіжно причиниться й до спопуляризування та поширення серед того суспільства наших найсвятіших ідей.

Отже будемо надіятись і вірити, що українське зорґанізоване жіноцтво потрапить бути цим середником, потрапить своєю працею більш рішучо та ґрунтовно втілити мету та дух наших змагань серед американського загалу. Будемо надіятись і вірити, що Союз Українок Америки набере з бігом часу кермуючо-творчого змислу в суспільстві на всіх ділянках його поступу. Будемо надіятись і вірити, що українське зорґанізоване жіноцтво в Америці віднесеться критично до самого себе та виховуючо вплине на молодь в напрямі національних ідей. Будемо надіятись і вірити, що Союз Українок Америки в своїй праці знайде відповідні шляхи та засоби зайняти провідне становище серед українського жіноцтва в Америці.

М. Петренко, інжинір,
Джерзи Сіти, Н. Дж.

ВІДОЗВА

ДО КРАЯН З УСТЄЧКА, ЗАЛІЩИЦЬКОГО ПОВІТУ.

Перед світовою війною ми, громадяни Устечка, почали будову „Народного Дому", в якім мали міститися: Читальня Просвіти, склеп і театральна саля. Розуміючи вагу такої пожиточної інституції для нашого села, ми без виїмків, чим хто міг, причинялися до його здвигнення й колиб початок війни був пізніше на кілька місяців, „Народний Дім" був би укінчений, бо будівельні матеріяли майже всі були на місці заплачені.

Та грізний для нас перебіг війни забрав нам все, полишаючи неушкоджений мур, щойно розпочатий. Нинішні обставини, в яких знаходимося, промовляють за докінчення згаданої будівлі, бо в часи девятьмісячної евакуації австро - російських військ обездолили нас в більшій поливині так, що тепер навіть не маємо відповідного дому до винаймлення на читальню, в наслідок чого наше село під просвітним оглядом осталося далеко позаду в порівнанню до інших.

В 1926 р. ми одержали від свояків на еміґрації в Америці й Канаді допомогу в сумі 200 долярів і була би будова почата, колиб нам власти не заперечили. Тому, що не було вигляду на скоре полагодження тих заперечувань, ми змушені тимчасово купити домівку за 400 дол., в котрій міститься склеп кооперативи і читальня Просвіти. Тому, що молодіж взялася до освітної праці, до улаштовування аматорських вистав — брак власної салі немилосердно дався відчувати, а також унеможливлює нам освітну працю, бо згадана домівка затісна.

В цьому році хочемо взятися до дальшої будови, бо право до неї ми вже осягнули. Тому однак, що нарід наш переживає тепер лиху господарську крізу, ми не є встані власними силами її покінчити, тому **звертаємось отсим до Вас, товариші в Америці і Канаді, з просьбою о допомогу — хто чим може, хай причиниться до будови народньої інституції.**

Жертви просимо пересилати на адресу:

„Читальня Просвіти",
Uścieczko, pow. Zaleszczyki.

Устечко, в травні 1932 р.

За Будівельний Комітет:

Федір Шараварко, Михайло Гуцуляк, Петро Довганюк, Іван Ділич, Федір Скоревич, Степан Ґловацький, Ілько Гуцуляк.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НОТИ НА ХОРИ,

ЯКІ МОЖНА НАБУТИ У КНИГАРНІ СВОБОДИ.

НОВІ НОТИ! НОВІ НОТИ!

ЯКІ ОДЕРЖАНО З КРАЮ.

НОТИ НА ХОРИ

НАРОДНІ І ПОПУЛЯРНІ ПІСНІ на мужеський хор, 1. Ішов жовняр з войни, 2. Ой співаночки мої, 3. Сонце ся сховало, муз. С. Людкевича — 25 ц.
НАРОДНІ І ПОПУЛЯРНІ ПІСНІ на муж. хор, 1. Там де чорна гора, 2. Сонце вже сховалось, С. Людкевич — 15 ц.
НАРОДНІ І ПОПУЛЯРНІ ПІСНІ, 1. Ой кум до куми, 2. Будь ми здоровая, міш. хор з форт., С. Людкевич — 20 ц.
НАРОДНІ І ПОПУЛЯРНІ ПІСНІ, міш. хор з форт. Котилася та зоря із неба, С. Людкевич — 25 ц.
НАРОДНІ І ПОПУЛЯРНІ ПІСНІ, 1. А із ночі, із вечера; 2. Сонце ся сховало, на міш. хор, С. Людкевич — 20 ц.
ЧОВЕН, на міш. хор, слова Т. Шевченка, муз. Я. Ярославенка — 20 ц.
НАД ДНІПРОВОЮ САГОЮ на міш. хор, слова Т. Шевченка, муз. Я. Ярославенка — 20 ц.
МИНЕТЬСЯ НІЧ, міш. хор, Т. Левицький — 20 ц.
ГЕЙ ПО ГОРІ, на міш. хор, Ф. Колесса — 15 ц.
ЩЕДРИЙ ВЕЧІР, міш. хор. Я. Ярославенко — 20 ц.
ОЙ ІДУТЬ, ІДУТЬ ТУМАНИ, на міш. хор, Я. Ярославенка, слова Ів. Франка — 15 ц.
ПО УЛИЦІ ВІТЕР ВІЄ, на міш. хор до слів Т. Шевченка, муз. Я. Ярославенка — 15 ц.
НА НЕБІ СОНЦЕ ГАСНЕ, міш. хор, В. Безкоровайний — 20 ц.
1. НА ГОРОДІ ТА ВСЕ БІЛІї МАКИ, 2. КОЛИСКОВА, на мішаний хор, Вериківський — 15 ц.
ТЕЧЕ ВОДА ЗПІД ЯВОРА, в супр. форт. на мішаний хор, Я. Ярославенко — 40 ц.
РАНО В РАНЦІ, на міш. хор в супр. форт., Я. Ярославенко — 50 ц.
ЖУРАВЛІ, слова І. Франка, на міш. хор, Я. Ярославенко — 25 ц.
СУНЕ, СУНЕ ЧОРНА ХМАРА, на міш. хор, слова Івана Франка, муз. Я. Ярославенка — 15 ц.
ТАМ НА ГОРІ ЗА ДНІПРОМ, міш. хор, слова Т. Шевченка, муз. П. Сениці — 15 ц.
ЗГАСАЄ ДЕНЬ, міш. хор в супр. форт. П. Сениці — 20 ц.
ОЙ ІШЛИ НАШІ СЛАВНІ ЗАПОРОЖЦІ, міш. хор, А. Вахнянин — 20 ц.
РІЧЕНЬКА, міш. хор, І. Лаврівський — 25 ц.
ОСІНЬ, міш. хор, І. Лаврівський — 20 ц.
ВЯЗАНКА НАРОДНИХ ПІСЕНЬ (ЛЕТІВ ОРЕЛ), на міш. хор, Н. Кумановський — 20 ц.
ЗАСПІВАЙ МИ СОЛОВІЮ, міш. хор, І. Лаврівський — 15 ц.
СОНЦЕ ЗАХОДИТЬ, міш. хор, С. Людкевич — 10 ц.
НАРОДНІ ПІСНІ, на міш. хор, 1. Бігло, бігло козенятко, 2. Посіяла руту мяту, 3. Ой дзвони дзвонять, 4. Не стій вербо над водою, 5. Був собі журавель, Я. Степовий — 35 ц.
ТЕЧЕ ВОДА, міш. хор, І. Левицький — 20 ц.
ЧИ МИ ЩЕ ЗІЙДЕМОСЯ ЗНОВУ?, міш. хор в супр. форт., С. Людкевич — 25 ц.
ГЛЯНЬ НА КРИНИЦЮ, міш. хор, слова І. Франка, муз. І. Левицького — 15 ц.
ОЙ В ЧИСТІМ ПОЛІ, щедрівка на міш. хор, М. Вериківський — 15 ц.
1. ГЕЙ УКРАЇНА ПОНАД ВСЕ, 2. НЕ ПОРА, міш. хор, Я. Ярославенко — 20 ц.
ЩЕДРІВКА „ДЗВОНИ", на міш. хор, М. Тележинський — 10 ц.
1. ОЙ ЩІТ, ЩІТ, 2. ОЙ НІХТОЖ ТАМ НЕБУВАВ, міш. хор, Степовий — 15 ц.
МІМОЗА, міш. хор, Й. Кишакевич — 20 ц.
МІСЯЦЬ ЯСНЕНЬКИЙ, міш хор, слова Лесі Українки, муз. Й. Кишакевич — 15 ц.
ЛЕБЕДИНА ПІСНЯ, міш хор, Й. Кишакевич — 40 ц.
І СВІТАЄ І СМЕРКАЄ, міш. хор, слова Шевченка, муз. Кашубинського — 30 ц.
1. ВІТЕР В ГАЇ НАГИНАЄ, 2 Барвінок цвів, 3. Була колись Гандзя, 4. Не дивуйтеся дівчата, на міш. хор, М. Лисенко — 30 ц.
ПОНАД ПОЛЕМ СМЕРТЬ ІДЕ, мішаний хор — Б. Вахнянин — 20 ц.
ПОКЛІН БОРЦЯМ І СЛАВА, кантата на мішаний хор — Б. Вахнянин — 20 ц.
САДОК ВИШНЕВИЙ КОЛО ХАТИ, мішаний хор, супр. форт., слова Т. Шевченка, муз. Б. Вахнянина — 25 ц.
ПІСНЯ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ, мішаний хор, супр. фортепяна, музика В. Безкоровайного — 20 ц.
НЕЩАСНИЙ, сольо для сопрана — (М. Шалкевич) В. Матюк — 25 ц.
КРАЇНО ДИВ, мішаний хор, — В. Безкоровайний — 10 ц.
КВІТЧАСТИЙ ЛУГ, мішаний хор, — В. Безкоровайний — 15 ц.
ОЙ У САДУ, мішаний хор з фортепяном, слова Т. Шевченка, музика В. Безкоровайного — 15 ц.
НАРОДНІМ ЛИЦАРЯМ, мішаний хор — В. Безкоровайний — 10 ц.
ГРАЮТЬ ТРУБИ НАД ДНІСТРОМ, мішаний хор, муз. Ф. Колесси — 10 ц.
ГАГІЛКИ, мішаний хор. Картина етноґрафічна у співах народних. — Ф. Колесса — 25 ц.
ОБЖИНКИ. Картина етноґрафічна у піснях народних на мішаний хор, уложив Ф. Колесса — 75 ц.
У ПЕРЕТИКУ ХОДИЛА, слова Т. Шевченка, муз. Б. Вахнянина, на мішаний хор в супроводі фортепяна — 50 ц.
О, СОНЦЕ, мішаний хор, муз. Й. Кишакевича — 15 ц.
ДО СВІТЛА, ДО СОНЦЯ, мішаний хор, — Й. Кишакевич — 15 ц.
СОСНА, мішаний хор, — Й. Кишакевич — 15 ц.
РОЗЦВІЛИ ДЗВІНОЧКИ КВІТИ, мішаний хор, — Й. Кишакевич — 15 ц.
ЗНОВ ЛЕЧУ Я НАД СТЕПАМИ, мішаний хор, — Й. Кишакевич — 15 ц.
ТИ НЕ ДИВУЙСЬ, ЩО ВЯНУТЬ КВІТИ, міш. хор. — Й. Кишакевич — 15 ц.
О ЛЮБА ВКРАЇНО, міш. хор, **Заколисна пісня** на фортепян, В. Безкоровайного — 25 ц.

НА СКРИПКУ

МЕРЕЖКА (Червоная Калинонька), скрипка з форт., І. Левицький — 50 ц.
ЗБІРКА УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ, Квартет Смичковий, на 3 скрипки і чельо, В. Безкоровайний — 50 ц.
ЧАБАРАШКА, на скрипку з форт., С. Людкевич — 25 ц.
УКРАЇНСЬКІ ДУМКИ на скрипку з форт., ч. 5, В. Безкоровайного — 25 ц.
УКРАЇНСЬКІ ДУМКИ на скрипку з форт., ч. 1, В. Безкоровайного — 25 ц.
УКРАЇНСЬКІ ДУМКИ на скрипку з форт., ч. 2, В. Безкоровайного — 25 ц.
УКРАЇНСЬКІ ДУМКИ на скрипку з офрт., ч. 3 і 4, В. Безкоровайного — 35 ц.
УКРАЇНСЬКІ ДУМКИ на скрипку з форт., ч. 6, В. Безкоровайного — 50 ц.
УКРАЇНСЬКІ ДУМКИ на скрипку з форт., ч. 7, В. Безкоровайного — 35 ц.
УКРАЇНСЬКА ШУМКА на скрипку з форт., І. Левітський — 50 ц.

НА ФОРТЕПЯН

УКРАЇНСЬКА ДУМКА Нр. 1, Оп. 81, Присовський — 35 ц.
ШУМКА УКРАЇНСЬКА для концерту Нр. II, Оп. 300, Завадський — 75 ц.
НА УКРАЇНІ, Потпурі Н. 1, на форт., Присовський — 25 ц.
1. ЗАКОЛИСНА ПІСНЯ на фортепян, **2. О. Люба Вкраїно,** міш. хор. В. Безкорованого — 25 ц.
СПОМИНИ З ГІР, думка і коломийка на форт., Безкоровайний — 35 ц.
ВЕЧІРНІ МРІЇ, вальс на форт., В. Безкоровайний — 25 ц.
А У НАШОЇ СУСІДИ, на фоорт., В. Безкоровайний — 25 ц.
СТРІЛЕЦЬКИЙ ПОХІД, на форт., М. Гайворонського — 25 ц.
ШУМКА УКРАЇНСЬКА, Нр. 2, Оп. 31, Завадський, на форт. — 50 ц.
БАРКАРОЛЯ, на форт. С. Людкевич — 50 ц.

УКРАЇНСЬКІ МАРШІ, НА ФОРТЕПЯН, Я. ЯРОСЛАВЕНКА:

1. Марш Соколів — 25 ц.
2. Пластовий марш — 25 ц.
3. Марш Січовиків — 25 ц.
4. Перші Запорожці — 25 ц.
5. Марш вільної України — 25 ц.
8. Над нашим Прутом — 25 ц.
10. Марш Гайдамаків — 25 ц.
11. Народній марш — 25 ц.
13. Під українським стягом — 25 ц.

Належитість треба слати разом зі замовленням.

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

КНИЖКИ ДО НАУКИ НОТНОГО СПІВУ

Основи теорії музики, Івана Левицького. Ціна — 50 ц.
Популярна наука гармонії, Івана Левицького. Ціна — 75 ц.

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МОЛИТВЕННИК ВІРУЮ

потверджений гр.-кат. митрополичим ординаріятом. Звичайна полотняна оправа, дуже гарний друк і папір.
Ціна — 75 ц.

Замовлення разом з належитістю слати до книгарні Свободи.

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J

До концертової каси перед гостинним виступом славного скрипака підійшла якась жінка з хлопчиком і питається касієра:

— Скільки коштує крісло в третьому ряді?

— Двацять долярів.

— А бачиш! — каже тепер ця пані до того хлопчика (свого синка): Люди платять по 20 долярів за тікет! Чи тепер уже нарешті вчитимешся гри на скрипці?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українська Жіноча Громада дальше при праці.

Опізнились ми, та добре, що не забули, хоч Українець, котрий знає себе, знає, що Українець ніколи не забуває. Навпаки, дещо аж задовго памятає.

У Великодний тиждень Українська Жіноча Громада в Ню Йорку робила заходи до роздачі великодних кошиків українським безробітним міста Ню Йорку.

На поклик в часописі „Свобода" зголосились наші бизнесмени, як Плятон Стасюк, — мясні вироби й ґросерня, Теодор Дідоха — мясні вироби, Гладун — мясні вироби, Мандзюк — ґросерня, Докля — ґросерня. Український Републиканський Клюб, 46 Ст. Маркс Плейс, Ню Йорк, дав $5. Наші члениці дали все печиво. Роздано було шістьдесять сім кошиків. Доказано отже ще раз, що хоч нема в нас богатих людей, то з братами ми все готові поділитися останнім. Честь і подяка нашим бизнесменам і Републиканському Клюбови та нашому жіноцтву.

Виділ.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Н.

На Народний Дім у Стрілиськах Старих.

Комітет Будови У. Н. Дому в Стрілиськах Старих, пов. Бібрка, улаштував баль 7. травня 1932 р. з призначенням чистого доходу на докінчення будови Народного Дому в Стрілиськах Старих.

Чистого приходу було з балю $46. Зложили жертви на ту ціль $29. Жертви зложили: Василь Процьків (Бродски) $15; Михайло Копичин $10; Анна Гузар $2; Петро Слободян $2.

Разом $75, котрі вислано через Обеднання на повищу ціль.

Проситься тих громадян зі Стрилиськ Старих, котрі деклярували пожертви ще перед балем, щоби були ласкаві вислати свої жертви на руки Комітету на адресу касієра: Михайло Копичин, 208 E. 6 вул. в Ню Йорку, або на руки секретаря Ілії Гузара, 532 E. 18 вул. в Ню Йорку, або таки просто до краю на руки голови читальні: Іван Павлів у Стрілиськах Старих, повіт Бібрка. Чи через Обеднання.

За Комітет:

Ілія Гузар, секретар.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Поміч Гуцульщині.

Яке страшне марево висить над Гуцульщиною, ніхто певно не дізнається з уст гордого Гуцула. Той син Верховини може одинокий зпоміж сорок пять - міліонової української сімї, що не признавав рабської гнучкости й руководився більше законами природи ніж писаними параґрафами, встановленими переважно проти його волі, обчисленими на загладу його індивідуальности. По цілім світі знана гуцульська архитектура й ціле гуцульське мистецтво завдячує свою питомість широкій, нічим не кремпованій вдачі.

Сама природа, саме ґеоґрафічне положення помагало Верховинцям вистарчати самим собі й творити свої власне мистецтво. Щоб точно схарактеризувати мистецький хист і свободолюбну вдачу Гуцулів, вистарчить пригадати чарівну пісоньку: „Верховино, світку ти наш, гей як у тебе тут мило. Як ігри вод пливе тут час, свобідно, шумно, весело". Ця пісонька в повній змісті відповідала прикметам мешканців синіх гір Карпат.

Але лукаве око культури двацятого століття позавидувало тої краси Верховинцям і перші „холерники", збанкротовані й пересичені рознузданим життям польські пани й підпанки в дословнім значінню почали ґанґринувати непорочних Верховинців. Який страшно убивчий вплив мали ті літники - холерники, вистарчить переглянути лікарські статистичні викази того закутка української землі.

Прикро й неможливо переповідати всі подробиці занепаду Гуцульщини. Світова війна й теперішня депресія привели з собою великоможну пару володарів, котрим на імя Голод і Нужда і перед котрими, без посторонної помочи, не встояться й горді Гуцули. Не вичікуймо від них голосу розпуки, бо може й не діждемось. Гуцул не звик просити, але після його ідеольоґії брати, що йому по Божим і природним законам належиться. Все, що Божим і природним законом Гуцулам належало, знищила світова війна та економічна кріза, а ціла Гуцульщина опинилась перед порогом голодової смерти.

Справа така нагла, що не час на довгі процедури мітінґові й тому за почином Чорноморської Січи, II-га сотня в Джерзи Сіті, Н. Дж., скликано збори, котрі відбулися дня 12-го червня 1932, по Службі Божій в гали церковній св. Петра і Павла при Ґрін і Сусекс вулицях.

Збори відкрив сотник Володимир Кушнір; секретарювали Осип Логин і І. Микитка. Парох о. Лотович виголосив коротку, але змістову промову, завзиваючи присутних до жертвенности. Отаман Чорноморських Січей, Е. Драґінда, в своїй гарній бесіді змалював привязання і завзятість Гуцулів підчас визвольної української боротьби. Дальшим бесідником був бувший Січовий Стрілець М. Куций, котрий переповідав свої переживання підчас польської пацифікації і взивав до солідарности й витревалости.

Жертви зложили: Чорноморська Січ, II. сотня, $15; Український Демократичний Клюб $10; по $5: Юстина Левицька, Г. Євусяк, Сестрицтво Неп. Зач. Пр. Діви Марії (гора міста); Відділ У. Р. Союза ч. 27 переслав $4 (зложили: Кохан і І. Микитка по $1; Панеківський, Соболь, В. Вовк і Козлишин по 50 ц.); з розпродажі тризубів на балю Чорноморської Січи, II. сотня, артист-маляр Паньчак жертвував $2.25; по $1: о. В. Лотович, С. Кусень, Павлина Жуковська, М. Куций, В. Ґіль, М. Жуковський, В. Жуковський, М. Баран, В. Кушнір, О. Логин, К. Крайник, Журавецький, Б. Крайник, Н. Білик, М. Фурка, В. Цан, С. Кот, В. Гаєвий, Н. Н., А. Мазур, Коцюба, М. Краман; по 50 ц.: Т. Наконечний, А. Коблин, Г. Шустикевич, Е. Драґінда, Решітник, Н. Харитчак, Венґер, Тесановський, С. Ґріца, П. Лахоцький, Н. Петришин, І. Микитка, К. Піддубчишин, Г. Салюк, П. Чопик. — Дрібними датками на зборах Ч. Січи зібрано $1.60. — Разом зібрано $77.35. — Розхід: оголошення і розкидки $3.75. — Вислано до Краю через Обеднання $73.60.

Управа Чорноморської Січи, II. сотня, в Джерзя Сіти, Н. Дж.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата від. 217, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеться у вівторок, 21 червня, в годині 7.30 вечір, в гали де звичайно. Обовязково кожний член має явитись на тім мітінґу, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають прийти і по своїй змозі вирівнати свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Також проситься родичів, котрі мають свої діти в У. Н. Союзі, щоб старалися точніше платити, бо інакше будуть вичеркнені. Не явившийся без важної причини на мітінґ буде караний після статута. — Мих. Біняшевський, предс.; А. Іванів, сек.

ПРИСВЯТА

Коли історію читаю,
Я бачу все, мов на яві;
І України всі герої
Так воскресають, мов живі
Передімною.
І от одного з них я бачив.
В кайданах скований вмирав

І вже тремтячою рукою
Мов в добру путь благословляв
Наш рідний край.
Про нього вам я тут розкажу,
Бо й в ваших жилах кров та бе.
Страждання всі його згадавши,
Перехрестіть чоло своє,
Йому вклонившись.

ГЕТЬМАН ПАВЛО ПОЛУБОТОК

І вохко і темно. Крізь ґрати в віконце
Заблуканий промінь спадав
Так, мов обшукував келію тюремну
І „хто там" тихенько питав.
На нарах тюремних, закутий в кайдани,
Ізмучений, хорий, блідий,
Павло Полуботок лежав у задумі,
України гетьман старий.
І наче шептав щось тихенько устами:
Молитву, чи може проклін;
І раптом підвівся, бо ходу знайому
И острогів знайомих вчув дзвін.
Він бачив: високий ввійшов і похмурий
З обличем мов в демона злим,
І крісло узявши, без слова привіту
Бундючно він сів перед ним.
І поглядом гордим обвівши навколо,
На гетьмані очі спинив.
Та гетьман, останні сили зібравши,
Оттак до Петра говорив:
„Ти знову прийшов глузувати із мене?
Глумся, одначково мені,
Бо чую: в неволі ось тут доживаю
Останні тепер мої дні.
Я знаю, що мого коханого краю
На яві вже більш не узрю,
За нього всі муки в кайданах приймаю,
Його я всім серцем люблю.
За нього стократно ще тяжчі муки
Без словаб одного приняв;
На хрест я за нього розпняв би ці руки,
Що ти у кайдани скував.
Як би так я кровю моєю купити
І волю і долю би мав
Моїй Україні, то вір — без вагання
До краплі з моїх жил всюб дав...
Козацького гомону більше не вчую
І шаблі до рук не візьму,
Бо ти наносівся народ мій рабами
Зробити, а з краю — тюрму...
Та знай, України тобі не здолати,
Хоч може й поборещ на час;
Ми, бачиш, жиємо, а ті позгибали,
Хто йшов із розбоєм на нас.
Сам знаєш: Хозари пропали навіки,
Суворий загиб Печеніг
І Половець разом з Батиєм великим
В могилах високих поліг.
Дивися на Ляха, що сталось із нього,
Що з слави тепер його є;
Таж доля чекає народу твойого,
А племя загине твоє".
Цареви не сила була більше слухать.
Трикутний він охляп згорнув
І лютий схопився, і вийшов із келї,
І в мряці тюрми потонув.
Тоді Полуботок старою рукою
Грудь свою хрестом осінив;
І знову на південь простягши ту руку,
Мов віддаль безмежну хрестив.
На нари тюремні упав він безсилий,
Та з світлим спокійним чолом.
Закрив свої очі і, тихо зітхнувши,
Заснув вічним праведним сном.

П. Т.

— Яка є ріжниця між оптимістом і песимістом?

— Не знаю.

— Постав перед ними кусень швайцарського сира. Оптиміст бачитиме сир, песиміст — лише дірки.

КРАЇНА В ЯКІЙ НЕМА ВОЯКІВ, ЖАНДАРМІВ, ПРОШАКІВ І ЗЛОДІЇВ.

Королівство, яке є републикою.

Чи повірите, що десь у світі є королівство, яке не має ніодного вояка? Яке ніколи не мало вояка? Де не потребують жандармів і до зубів узброєної поліції? Що є таке королівство, де кожен чоловік уже родиться републиканцем, а де ще й нині ніхто не є прошаком, де при нинішній світовій кризі нема не лише безробітних, а й бідаків? Чи повірите, що 108,000 населення тієї країни зовсім без вояків не боялися в 1918-ім році проголосити свою належитість Чи повірите, що тут узагалі нема злодіїв? Тут можете при дорозі полишити ваш байсикел і на кілька днів, а ніхто його не вкраде! Тут над морем люди лишають новий вовняний коц і ніхто його не візьме. Тут при залізничих шляхах і дорогах ставлять баньки з молоком — вози зупиняються і знову таксамо розвозять порожну посудину.

Чи повірите, що є десь королівство, в якім не крадуть і де кожен має стільки, щоби безжурно прожити, працювати, а при цьому бути веселим і свобідним? Навіщо тим людям якоїсь чужої династії, коли вона їм не може нічого дати, а вони самі побудували собі всі міста, дороги, школи, університети, музеї?

Яка дивота, що ті мешканці острова хочуть бути зовсім самостійні, бо нікого іншого в світі не потребують! Ба, вони ще в 1000-му році відкрили Північну Америку, яку назвали були Вінлянд і дісталися там деревляними човнами 500 літ скорше, ніж Колюмб із своїми кораблями.

Країна ця то Ісляндія — остров леду й огню.

Рейкявік.

Рейкявік — цей „залив диму" журився все лише своїми рибами. Тутешні люди жили спокійно й доволі гідно, мусіли лише боротися з морем. Про чужинців не дбали, та не перепиняли їм ніколи. Колиб у Рейкявіку не було 3—4 готелі, не малиб чужинці де жити, бо кожен тамошний горожанин має свій домок лише для себе, комірників не приймає. Щойно тепер перемінили один старий шпиталь у чиншовий дім.

Зрештою і найбідніший рибалка, який зрештою не був бідаком у нашому значінні, мав свою хату. Зпочатку лише деревляну, запущену в землю та прикриту травою. В найгіршому випадку будував її з торфу, та жив у своїй. А що тут усюди на півдні Ісляндії є дуже вохко й деревляна хата видержала лише 20—40 літ, почали недавно ставити все з толоченої бляхи. І так маєте тут цілі бляшані вулиці — і то не лише доми й домики, а й готелі, церкви та паркани. Тепер уже подекуди починають і з цементом, та це й для тамошньої валюти занадто висока ціна, тому й найновіші фабрики та й „Спортовий стадіон" остаються при блясі.

Попри цемент дісталися сюди завдяки „авантурничим" фільмам і жіночі штани, замітно кратковані, а така „паруга" бачить у них вершок романтичної туги, головнож тоді, коли їй хтось найме терпеливого коника. Рейкявік своїми власними силами зробив і робить багато. Має університет, дуже гарний національний музей, який вже є замалий та є так переповнений, як інші музеї в світі. Є тут і народня бібліотека, яка збирає всі „ісляндіка", себто все, що колинебудь написано про той остров. Місто має кілька памятників ісляндських вождів, гарні сади з рибним ставом, де з життя птахів найліпше можна пізнати морську ластівку. В торговлях дістанете тут — крім молока та бараболь, обоє по 9 американських центів за два фунти — лише те, що виробляють деінде в світі. Масло, ріжний сир і яйця привозять із Данії, зеленину й овочі привозять таксамо як муку, цукор, бензину, вугля, дрова, люди, золото, матерії, обуву, прилади і т. д. Банани вважають тут вершком людського щастя, хочби тому, що прийшли з таких далеких країн океанами.

Околиця Рейкявіку безужиточна, бо Рейкявік є в торфовій долині, а до перших горбиків є кілька годин дороги.

Правильної автобусової комунікації або зовсім нема, або коштує казочні ціни, таксамо, як цвіти, які доставляє для Рейкявіку один німецький огородник. Він поселився при однім із найбільш уживаних шляхів між Цінґвеліром і Рейкявіком, а то тому, що там збоку вибухає горяче джерело. Вистарчило спровадити собі рури, а горяча вода огріває йому як у зимі так і в літі не лише домок, а й дві теплярні, де плекає цвіти для прикрас, не лише незвичайні, а й для Рейкявіка просто страшні, бо інакше за одну ґлядіолю не діставав би 2—3 ісляндські корони, або більше, як пів доляра. В Рейкявіку нема ніодної крамниці з вудженинами. Нема гостинниць (ресторанів), є лише кілька ресторанів у готелях. Колиб чужинець отворив тут крамницю з вуджениною або з таким печивом, як по інших країнах (кайзерки, ріжки), то до них заходили би люди з усієї Ісляндії. Забогатів би теж той, хто оснував би тут фарму для плекання безрог, гусей і курей. В Ісляндії є **прогібіція лише на половину.** „Легке" пиво й вино вільно продавати, а „лікерів" на лікарську рецепту дістанете в аптиці стільки, скільки хочете. Що з „християнина" тяжко зробити абстинента, про це переконалися також в Ісляндії.

Зрештою життя в Рейкявіку не спішиться. Почту отвирають в 10-тій годині перед полуднем, майже так, як банки, а **в 8-мій годині рано вулицею йде лише той, хто конче мусить. Зате підчас „північного сонця" на вулицях кипить життя,** а в „автосервісах" (барах, у яких гості самі обслугуються) рух є ще і в 1-шій годині по півночі. Шкільні вакації тревають тут три місяці, діти можуть тоді вповні використати ті північні дні.

Для туристів Рейкявік є великою, безужиточною вязницею, бо за авто треба заплатити коло 20 золотих, а подекуди їде на годину лише 4 милі, часом в авті останеться лише шофер, а подорожні мусять підпирати авто, щоби не злетіло, потім авто стане, а далі поїдете верховинським коником, вкінці мусите йти таки пішки, бо в пущі, в глибині острова нема води для коня.

БЖОЛИ ЛІКОМ ПРОТИ ВКУШЕННЯ ГАДЮКОЮ.

На засіданні париської Академії Наук зясовували висліди дослідів над відношенням отруї бжіл до отруї вужів. Виявилося, що обі ті отруї ділають взаїмно як антидот. Після спроб на звірятах робили досвіди на людях. Чоловік, якого вжалили двацять бжіл, був зовсім відпорний на вкушення гадини. Навпаки, люди, вкушені гадиною, після вилікування зовсім не реаґували на отрую бжіл.

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ.

(63)

Заледви Апіюс Аплясус відімкнув двері вязниці, як у глибині підземелля знову заблимав огник. Той огник швидко наближався до келії, в якій сидів Тарзан та Преклярус. „Хтось іде!" — сказав Апіюс Аплясус. „Ховайся тут за стіною нашої келії", відповів Максімус Преклярус. Апіюс Аплясус сховався за рогом стіни, не встигши відімкнути кайданів на вязнях. Важкі кроки наближалися все ближче до келії. Всі притаїлися, чекаючи невідомого гостя.

Скоро біля заґратованих дверей зявилася постать невідомого арештованим офіцира. Він, освітлюючи через ґрати своїм смолоскипом келію, лукаво й жорстоко підсміхався, звертаючи більше уваги на Преклярусa. Нарешті патрицій не витримав і запитав: „А ти хто такий і чого прийшов сюди? Тебе раніше тут не було?!" На це незнаний офіцир відповів: „Я прийшов від цезаря з дуже важним порученням. Я маю розлучити тебе зі світом і поєднати з Богом".

Після цих слів він помалу дістав ключ зі своєї кишені й відімкнув ними заґратовані двері. Високо тримаючи в руках смолоскип, він увійшов до келії, поволі наближаючись усе з тією хижацькою усмішкою до Максімуса Преклярусa. Цезар знав, кого вибрати для виконання його крівавого доручення. Ця людина з усмішкою, розкошуючись дикою насолодою вбивства, взяла за меч. Та тяжкий меч Аплясуса пробив йому шолом і встряг у голову.

„Ну, тепер геть звідси якнайскорше!" — скомандував Тарзан Аплясусови. „Тікай, а ми собі дамо раду! Аплясус зник, а Тарзан відімкнув ключем ланцюхи Максімуса Преклярусa, а потім той визволив з кайданів Тарзана. Обидва вони тепер були вільні, але лише в себе в келії. Ланцюхи з них упали, але вони знали, що не тільки вязницю, а й ціле місто вояки охороняли дуже пильно. Тому годі було легко вирватися на волю, та ще Тарзанови, якого кождий пізнає від першого погляду.